ИСЛОМЖОН ЁҚУБОВ

ҲОЗИРГИ АДАБИЙ ЖАРАЁН

(ўзбек насри поэтикаси)

ТОШКЕНТ - 2005

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ
ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИ

ИСЛОМЖОН ЁҚУБОВ

ҲОЗИРГИ АДАБИЙ ЖАРАЁН

(ўзбек насри поэтикаси)

Тошкент – 2005

Ушбу ўкув қўлланмада адабий жараённинг умумий мазмуни жанрнинг ички моҳияти ва проблематикаси, структураси, миллий поэтикасида даврнинг ҳаракати, ижтимоий-тарихий, ахлоқий-эстетик вазифаларига мос ҳолда содир бўлаётган ўзгаришларни ўрганиш орқали очилган. Хусусий муаммолар ҳақида сўз кетган ўринларда эса адабий-эстетик ҳодисаларнинг умумий моҳияти ойдинлаштирилган.

Китобда адабиётшуносликнинг ўзак масалалари бадиий адабиёт тарихи билан боғлиқ тарзда ўрганилган. Бадиий ижод тур ва жанрлари табиатида унинг тараққиётини белгиловчи сифат ўзгаришларининг пайдо бўлганлиги, фалсафий-эстетик асослари, маънавий-руҳий майллари буткул янгиланганлиги назарда тутилган. Адабий жараёнда насрнинг ўрни масаласи анча муфассал ёритилган. У олий ўқув юртларининг филология йўналиши талабалари, магистрант ва аспирантларига ҳамда соҳа мутахассисларига мўлжалланган.

Маъсул муҳаррир:

Педагогика фанлари доктори, профессор ***Қозоқбой Йўлдошев***

Тақризчилар:

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, филология фанлари доктори, профессор, Ҳамза номидаги Республика Давлат мукофоти совриндори ***Умарали Норматов***

Филология фанлари доктори, профессор ***Нурулла Аҳмедов***

ЎзМУ ўзбек филологияси факультети ўқув-услубий Кенгашининг 2005 йил 5 январдаги мажлиси қарорига мувофиқ нашрга тавсия этилди. (4-сонли баённома).

Тошкент – “Университет” – 2005

МУНДАРИЖА

Кириш

«Ҳозирги адабий жараён» фанининг мақсад ва вазифалари.....3–6

Биринчи боб

«Ҳозирги адабий жараён» фанининг мазмуни

1. Фаннинг ўзига хос хусусиятлари ва мазумуни........7 – 13

2. «Ҳозирги адабий жараён»нинг фалсафий–эстетик асослари.....14 – 24

Иккинчи боб

XX аср ўзбек адабиётининг тараққиёт йўллари

1. Янги ўзбек адабиётининг қарор топиши (20–30–йиллар).....25 – 34

2. Абдурауф Фитрат (1886–1938).....34 – 42
а) Ўзбек халқининг фидойи фарзанди.....42 – 53
б) Илмий – бадиий ижодга бахшида умр.....53 – 58
в) Етук маърифатпарвар олим

3. Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий (1889–1929)
а) Ҳамза – ўзбек жадид адабиётининг таниқли намояндаси........58 – 68
б) Ҳамза – публицист........69 – 71
в) «Ипак ўзбек романи»: изланиш машаққатлари........71 – 73
г) Истеъдодли драматург........73 – 78
д) Сатирик комедияда Ҳамза ижодий концепцияси... 78 – 85

***4. Ўзбек адабиёти ғоявий–эстетик курашлар оғушида* (40–50–йиллар)**........85 – 97

5. Бадиий тафаккур тараққиётида янгича руҳ **(60–80–йиллар)**
а) Адабиёт ривожида ҳаётбахш тўлқин........97 – 102
б) Лирик қаҳрамон талқини........102 – 104
в) Поэтик шаклдаги янгича хусусиятлар........104 – 108
г) Аналитик тасвир ва публицистик талқин........108 – 109
д) Концептуалликнинг чуқурлашуви........109 – 115

Учинчи боб

Ҳозирги адабий жараённинг асосий тамойиллари

1. Замонавий ўзбек шеърияти мазмуни ва ифода йўсинидаги эврилишлар........116 – 117
2. Бугунги ўзбек насрида инсон концепцияси......118 – 121
3. Ижтимоий–руҳий жараёнларнинг саҳнавий моддийлашуви........122 – 125
4. Адабий танқид поэтик тизимни шакллантириш йўлида........125 – 128
5. Абдулла Қодирий ва ҳозирги ўзбек романи поэтикаси........128 – 135

6. Тоғай Мурод ижодига чизгилар
а) Умиднинг улғайиши..........135–142
б) Тасвирнинг бадиий – эстетик салмоғи..........142–159

7. Кўнгил товланишлари (Саломат Вафо насри)
а) Рангин дунё..........160–161
б) Муҳаббат – эътиқод..........161–164
в) Кашф этилмаган хилқат..........164–169
г) Тазарру..........170–175
д) Қаламнинг қайралиши..........175–179

Босишга рухсат этилди 19.07.05 й.
Ризографда босилди.
Адади 1000 . Буюртма 25.
Информатика институтининг
Босмахонасида чоп этилди.
Тошкент, Ф.Хўджаев кўчаси, 34 уй.